

Ivan Tavčar

VITA VITAE MEAE

Založba Bird Publisher, 2011

Naslov izvirnika:

Vita vitae meae

Ivan Tavčar

Ivan Tavčar, 1883

Copyright © Bird Publisher, 2011

Založba:

Bird Publisher

DP, založništvo, d. o. o., Levčeva ulica 13, 1234 Mengeš

Telefon: +386 (1) 723 78 28

E-pošta: info@bird-publisher.com

www.bird-publisher.com

Urednik: Damjan Plut

Oblikovanje: Grafiza

PDF in e-knjiga narejena: junija 2011

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-32(0.034.2)

TAVČAR, Ivan, 1851-1923

Vita vitae meae [Elektronski vir] / Ivan Tavčar. - El. knjiga. -

Mengeš : Bird Publisher, 2011

Način dostopa (URL): <http://www.bird-publisher.com/>

ISBN 978-961-279-055-4 (pdf)

ISBN 978-961-279-056-1 (mobi)

ISBN 978-961-279-057-8 (ePUB)

257117440

Vse pravice pridržane. Nobenega dela te knjige ni dovoljeno reproducirati, prenašati ali uporabljati v izvorniku ali v prevodu v kakršni koli obliki in s katero koli tehniko, elektronsko, mehansko, s fotokopiranjem, snemanjem ali s katerim koli sistemom za shranjevanje, obdelavo in prenos podatkov brez pisnega dovoljenja založbe.

Ta e-knjiga je namenjena vaši osebni uporabi. Ni je dovoljeno prodajati naprej ali podariti drugim osebam.

Če bi želeli to e-knjigo podeliti z drugo osebo, prosimo kupite dodatni izvod te e-knjige vsaki osebi, kateri bi jo radi podarili.

Če berete to knjigo, a je niste kupili ali ni bila kupljena za vašo osebno uporabo, potem bi bilo dobro, da bi si kupili vaš lasten izvod te e-knjige. Zahvaljujemo se vam, ker upoštevate in spoštujete avtorsko delo vseh sodelujočih avtorjev in založbe.

Vsebina

I.....	6
II.....	11
III.....	16
IV.....	19

I

Hladnega in meglenega jesenskega jutra v letu 1587 je zapuščal bleščoč sprevod loško mesto, tedaj posestvo bavarskih brižinskih škofov, ter je med pokanjem grajskih topov in med donenjem zvonov krenil po dolini ob Poljanščici. Nad smrekovimi gozdovi po gorskih bregovih so visele meglene proge in nebo samo je bilo prepreženo s sivimi oblaki. Hladen piš je vlekel od severa ter podil megle proti jugu. Prejšnji dan je bil dež razmočil zemljo in črne luže so se prikazovale sredi pota na vsak korak, da je ploskalo in škropilo na vse strani, ko so konji stopali po njih. Samotna je bila dolina in samo vrane, pasoče se po tratinah, vzdigovale so se ter grdo kričale, kakor bi se čudile, da je zašlo v to samoto tako gosposko krdelo. Tu in tam je prilezla iz goščave samotarska rodbina ter klečeč čakala ob stezi, da bi došel sprevod. In s sabo so privlekli svoje bolnike, ki so ležali tik pota v mokri travi ter željno pričakovali blagoslova najvišjega svojega pastirja, od katerega so upali duševnega in tudi telesnega zdravja. V resnici je potoval tisti dan ljubljanski škof Joannes Tavčar po dolini v Idrijo ter hotel tudi v Poljanah verno čredo v veri potrditi. Škof je bil tedaj že vladni namestnik v Gradcu in obdajal ga je torej ne samo blesk cerkveni, temveč tudi posvetni.

V njegovem spremstvu se je kazalo mnogo več orožja nego molitvenega orodja, kar so zahtevali tedanji časi, ki so bili burni in surovi. Ni torej čuda, če je škof Joannes popotoval v orožju kakor zapovednik, komur se pokoré vojne čete.

Na čelu škofovega spremstva je stopalo krdelo pešcev, ki so nosili na ramah ali dolge helebarde ali pa neokretne muškete. Imeli so nalog, da so čistili tir, metali veje s pota ter odpravljali vsakovrstne druge zadržke. Za njimi je jezdarilo kakih dvajset loških jezdecev, ki so imeli rokave v goste in napete gube nabrane, na nogah pa visoko čez kolena segajoča obuvala z velikanskimi ostrogami. V rokah so tiščali dolge gole meče ter temno gledali izpod železnih čelad. Eden izmed njih je nosil prapor, v svojem polju kažoč grb brižinskega gospoda in škofa. Takoj za temi je jezdaril škof sam z ožjim svojim spremstvom. Bilo je vmes nekaj katoliških veri zvestih plemenitašev, oblečenih v železje in z vihrajočimi peresi ob čeladah. Tudi nekaj kanonikov je jezdarilo v tej družbi, med njimi stolni prošt ljubljanski Casparus Freidenschuss, ki je bil tedaj najbolj vročekrven nasprotnik nemškemu luteranstvu. Potem je prišel zopet oddelek pešcev, ki so bili zadnji v oboroženem spremstvu. Za njimi so se gnetli pisači, kuharji, in predvsem lovski hlapci, katerih eden je sopol za čredo psov, ki se je pehala pred njim. Drugi so nosili sokole, rogove, loke in puščice. Pravilo se je, da se hoče napraviti lov v pogorju, škofu na čast. Zopet drugi so nosili v vrečah in pletenicah stvari, o katerih se je vedelo, da bi se za škofovo mizo v dolini dobiti ne mogle. Vsa ta družba se je pomikala molčeč dalje, ker so bili vsi pogledi v škofa obrnjeni, ki se je vestno razgovarjal z loškim oskrbnikom Janezom Krištovom s Hohenburga, stalnim sholarjem in svétnikom brižinskim. Le-tá je hodil peš in razoglav ter vodil škofu konja za uzdo. Njegovo vedenje je povsem kazalo, kako visoko se čuti počaščena, da sme svojeročno voditi konja, na katerem je sedel visoki cerkveni knez.

»Vaša milost,« spregovoril je ponižno, »pripravite se na slabo pot, in zelo se bojim, da vas bo vsaka kost v telesu bolela, ko bomo dospeli do Visokega.«

Visoko je majhen dvorec, blizu Poljan ležeč. Tu je obstajalo škofovsko loško plemstvo, kadar je prihajalo na lov v pogorje.

»Prijatelj!« odgovoril je škof dobrovoljno – govorila sta latinski –, »sedite na konja! Čemu gaze blato? Ali menite, da bi mi srce vzkipelo, če mi vodi konja najmanjši vaših hlapcev?«

»Vaša milost!« vzkliknil je oni. »Ali menite, da imam tako malo pobožnosti, da bi umazanemu hlapcu prepuščal častni ta posel? Vaša milost, jaz sem na svojem mestu!«

Ker ni škof ničesar odgovoril, molčal je tudi Hohenberg. Šele po dolgem molku je vprašal škof: »In kako je zašla kriva vera v te kraje, tako odstranjene od mestnih vplivov?«

»Krivi preroki,« odgovoril je stolni sholaster goreče, »krivi preroki so zatrosili strupena zrna tudi v to dolino, in še celo v Poljanah jih imam nekaj, sumljivih ptičev, ki so v črnih nočeh frfotali čez gore na Sorško polje in do tiste kričeče vrane, do bogokletneža Kupljenika, kateremu slava Primoža Trubarja spati ni dala. Kaj hočemo! Jaz sem nedolžen in tudi nimam še tiste oblasti, da bi s koreninami vred iztrebil pekla rastline!«

»Ali se z dobro besedo ničesar opraviti ne da?«

»Z dobro besedo, škofovska vaša milost! S kolom po glavi ali pa s helebardo v rebra, to je najboljša beseda za te satanove naslednike!«

»In kako ste do zdaj postopali?« vprašal je škof rahlo.

»Storil sem toliko kakor nič! Premilostivi moj gospod in škof brižinski je predober in zvezane so mi roke, da niti najmanjšega ne dosežem. Enkrat se mi je povedalo, da so bili štirje Poljanci pri Kupljeniku. Poslal sem oboroženo stražo v vas in polovili in povezali so hudobneže. V verige so jih dejali ter bosonoge postavili v potok sredi vasi. In moji hlapci so jih gladili s šibami. K sreči je bila zima, da jih je malo zeblo in da se jim je kri malo ohladila. No, pa so končno otrpnjeni popadali v vodo, moral sem jih zopet pustiti, in še danes imam prepričanje, da so jih drugi vaščani milovali, da z neznatno to kaznijo ničesar nisem dosegel. Ker to ljudstvo, vaša knežja milost, mlačno je kakor gorka voda in Kristusa vam zataji za merico ovs! V slabih časih živimo!«

»Da, v slabih časih,« vmešal se je v pogovor prošt Kašpar, »in sveta cerkev zahteva, da postopajo njeni služabniki kakor goreči meči!«

Škof Joannes je čutil očitane; ničesar ni odgovoril in nekaj časa se je zamislil tja pred se. Imel je obilo dobre volje, a blago in rahlo srce, in morda se mu ni brez opravičevanja očitalo, da je bil premehak nasproti novim krivovercem. Hohenburg je opazil takoj, da se je zavila govorica na nevarne steze in se hoče škofa polastiti slaba volja.

»Vaša milost,« vprašal je ponižno, »kako napreduje naš Cosemus? Ali ste zadovoljni z njim?«

Takoj se je razjasnilo lice prelatu. Obrnil je obraz po družbi za sabo in njegovo oko je obstalo nad mladim človekom, ki je, opravljen v črn žamet, jezdaril v družbi dveh kanonikov. Nežni njegov obraz je bil kakor cvet spomladanski.

»Naš Carolus nam dela samo veselje,« odgovoril je škof radostno, »in vaše priporočilo, reve-rende, postalo je seme, iz katerega bodo vzraslo mogočno drevo. Naš Carolus bo nekdaj trden steber sveti cerkvi v teh pokrajinah. Ko sem ga na vaše priporočilo vzel med svoje gojence, pač nisem mislil, da mi bo gospod Bog v njem dodelil toliko tolažbe in toliko upov, za kar mu dajem tisočerno hvalo! In glejte, očita se mi celó, da sem mu odprl preveč svoje ljubezni, ali moj bog, ta mladenič me z vsem svojim življenjem spominja na nebeškega angela! Ali, če se ne motim, doma je tukaj nekje v dolinah, in zdaj se čudim sam sebi, da celó ne vem, kaj so njegovi roditelji. Kdor je pastir svete cerkve, ima toliko skrbi, da na marsikaj pozabi!«

»Sin plemenitaša,« odgovoril je Hohenburg. »Njegovi predniki so posedovali tu v gorah prost